

Veel cultuur, maar verdomd weinig kunst en literatuur op tv

Kenneth van Zijl

Geachte redactie van *Boekman*,

Dank voor uw uitnodiging een column te schrijven over de totstandkoming van *Knetterende Letteren*. Dat is op zich geen spannende business.

Zoals u misschien weet is *Knetterende Letteren* van oorsprong een literatuurprogramma dat een kleine twintig jaar geleden gestart is als een twee uur durend magazine op Radio 5. Niet alleen literatuur, maar ook taalkwesties en 'letterenpolitieke' zaken kwamen aan de orde. In 2006 werd het van de radio gehaald en in 2008 kreeg het, na aanhoudend gezeur van mijn kant bij projectleider Oscar van der Kroon, een doorstart op het digitale themakanaal Cultura24.

Eens in de twee weken maken we een uitzending van een kleine veertig minuten met minimale middelen (en maximale inzet). Redacteur Hiske Dibbets en ondergetekende zorgen voor de inhoud. Uit het grote aanbod vissen wij de parels. Daarbij proberen wij vaak een 'bekende' schrijver naast een onbekende auteur te programmeren. BN'ers en BS'ers zijn als een ziekte. Als bacillen gaan zij langs de netten. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ze kijkers trekken. Wie kijkt nou naar de debuterende dichteres Kira Wuck en de introverte schrijver Robbert Welagen als niet in dezelfde uitzending Tommy Wieringa of Remco Campert zit? Bekend of niet – er is wel een ondergrens, natuurlijk. En die wordt bepaald door onze 'smaak'. We zien onszelf als gids die uit het ontstellende aanbod de (aanstaande) lezer handvatten reikt: dit boek, die dichtbundel is interessant... kijk er eens naar.

De eerste jaren dat *Knetterende Letteren* te zien was op Cultura24 was het een studioprogramma. Daar zijn wij sinds het begin van 2013 van af gestapt. Ik nodig mijzelf nu uit bij de schrijvers en dichters thuis. Dat heeft alleen maar voordelen. Het productieproces is bijzonder eenvoudig en kostenbesparend. Ik ga dan samen met één cameraman, die tevens zorg draagt voor een goed geluid, op pad en bewerk de opnames tot een item van een minuut of achttien. De schrijvers – zeker zij die weinig ervaring hebben met televisie – zijn meer op hun gemak en de informele sfeer komt het inhoudelijke gesprek ten goede. Ze kunnen manuscripten laten zien, de kamer waar ze werken of andere zaken die van belang zijn (geweest) bij het tot stand komen van het werk.

Sinds kort is Cultura24 een samenwerkingsverband aangegaan met het Nederlands Letterenfonds. Samen produceren ze een maandelijks literair programma met publiek vanuit de sfeervolle bibliotheek van het fonds in Amsterdam: *Letteren &cetera*. Te zien op Cultura24.

Als Cultura24 een zendgemachtigde zou zijn, zou het de publiekste omroep van het bestel wezen... en de goedkoopste. Alle kunstprogramma's die ooit gemaakt zijn in Nederland, krijgen bij Cultura24 een tweede leven, of een derde. We programmeren themagewijs:

Kenneth van Zijl

is presentator van *Knetterende Letteren*

Cultweek, Vrouwen in de Kunst, Gewelddadige Kunst, Deutsche Welle, Europese Filmweek, Architectuur, 25 jaar Toneelgroep Amsterdam, Japanweek. Bij elk van de thema's, die een actuele aanleiding hebben, zoeken wij in het rijke Beeld- en Geluidarchief van de publieke omroep passende programma's. Op bescheiden schaal kopen wij ook programma's aan, zoals boekverfilmingen of een serie als *Art in America*.

Uw vraag of er voldoende aandacht is voor cultuur op de Nederlandse televisie is wel een interessante. Onlangs was ik bij de opening van het Holland Dance Festival. De wethouder van dienst sprak enthousiast over het festival. Daarbij viel het woord 'cultuur' een keer of tien, het woord 'kunst' nam ze niet in de mond. Dat is haar niet aan te rekenen; het zegt veel over de begripsverwarring die er in Nederland en ook bij de publieke omroep bestaat. 'Cultuur' scoort beter dan 'Kunst'. Kunst heeft in Nederland toch het verdachte geurtje van het 'elitaire'. Cultuur is daarentegen voor iedereen, nivelleert, is ongevaarlijk en uiteindelijk nietszeggend. Onder cultuur kan alles vallen, welbeschouwd. *Heel Holland Bakt, De Beste Singer Songwriter, Lingo, Nationaal Kampioenschap Klootschieten, Met-bord-op-schoot-voetbal kijken...*

Soms droom ik over een ideale publieke omroep. Eentje die niet afhankelijk is van reclamegelden en voetbalwedstrijdverslagen. Een publieke omroep waar wij allemaal een klein bedrag voor reserveren, een paar kwartjes per maand per persoon... en dat we dan naast commerciële zenders met spelshows, talentenjachten, kookhappenings en praatprogramma's met de presentatoren die uitblinken in platvloers gedrag, een publieke omroep hebben waar Kunst met 80 procent de boventoon voert...

Cultuur is van iedereen door iedereen. Wij wonen in een land, in een stad of dorp. Wij samen maken (de) cultuur. Cultuur doet geen uitspraak over wie of wat wij zijn. Kunst doet dat wel, als het goed is. Kunst laat ons schoonheid ervaren en confronteert, is niet uit op behagen. Kunst is 'krities', zagezgd.

Ik zou het op prijs stellen als u mijn droom voor uzelf houdt. En om terug te komen op uw vraag. Ja, er is meer dan voldoende aandacht voor cultuur op de televisie, maar verdomd weinig ruimte voor kunst en literatuur. Maar dat had u al begrepen.

Hartelijks van
Kenneth van Zijl